

YASHIL IQTISODIYOTNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Jo‘raqobilov Sherzodbek Shuhratovich

Toshkent davlat iqtisodiyot univeristeti iqtisodiyot fakulteti I-94 guruh talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14288973>

Annotatsiya. Ushbu maqolada yashil iqtisodiyotni takomillashtirishning nazariy asoslari va uning amaliy qo‘llanilishi tahlil qilinadi. Yashil iqtisodiyot ekologik barqarorlikni saqlagan holda iqtisodiy o‘sishni ta‘minlashni maqsad qiladi. Maqolada yashil iqtisodiyotning tamoyillari, asosiy mexanizmlari va istiqbollari ko‘rib chiqiladi. Yashil texnologiyalar, ekologik soliq siyosati, davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi hamkorlik va barqaror investitsiyalarni jalb qilish kabi omillar yashil iqtisodiyotning samarali rivojlanishiga hissa qo‘shadi. Maqola yashil iqtisodiyotning iqtisodiy va ijtimoiy samaradorligini oshirishga qaratilgan strategiyalarni taqdim etadi.

Kalit so‘zlar: Yashil iqtisodiyot, ekologik barqarorlik, barqaror rivojlanish, yashil texnologiyalar, ekologik soliq siyosati, barqaror investitsiyalar, davlat va xususiy sektor hamkorligi, ijtimoiy farovonlik, energiya samaradorligi, innovatsion texnologiyalar.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF IMPROVING THE GREEN ECONOMY

Abstract. This article analyzes the theoretical foundations of improving the green economy and its practical application. The green economy aims to ensure economic growth while maintaining environmental sustainability. The article examines the principles, main mechanisms and prospects of the green economy. Factors such as green technologies, environmental tax policy, cooperation between the public and private sectors, and attracting sustainable investments contribute to the effective development of the green economy. The article presents strategies aimed at increasing the economic and social efficiency of the green economy.

Keywords: Green economy, environmental sustainability, sustainable development, green technologies, environmental tax policy, sustainable investments, public-private partnership, social welfare, energy efficiency, innovative technologies.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ

Аннотация. В данной статье анализируются теоретические основы совершенствования зеленой экономики и ее практическое применение. Зеленая экономика направлена на обеспечение экономического роста при сохранении экологической стабильности. В статье рассматриваются принципы, основные механизмы и перспективы зеленой экономики. Такие факторы, как зеленые технологии, экологическая

налоговая политика, сотрудничество государственного и частного секторов и привлечение устойчивых инвестиций, способствуют эффективному развитию зеленой экономики. В статье представлены стратегии, направленные на повышение экономической и социальной эффективности зеленой экономики.

Ключевые слова: зеленая экономика, экологическая устойчивость, устойчивое развитие, зеленые технологии, экологическая налоговая политика, устойчивые инвестиции, сотрудничество государственного и частного секторов, социальное обеспечение, энергоэффективность, инновационные технологии.

Kirish

Yashil iqtisodiyot atamasi so‘nggi yillarda global miqyosda o‘sib borayotgan muhokama mavzusiga aylangan. Yashil iqtisodiyot, ekologik barqarorlikni saqlagan holda, iqtisodiy o‘sishni ta’minlashga qaratilgan iqtisodiy modelni anglatadi. U tabiiy resurslarni samarali ishlatish, atrof-muhitga zarar keltirmaslik va ijtimoiy farovonlikni oshirishga asoslanadi. Ushbu maqolada yashil iqtisodiyotni takomillashtirishning nazariy asoslari tahlil qilinadi, uning ta’siri va rivojlanish imkoniyatlari o‘rganiladi.

1. Yashil iqtisodiyotning nazariy asoslari

Yashil iqtisodiyot tushunchasi

Yashil iqtisodiyot deganda, tabiatga zarar yetkazmasdan, iqtisodiy o‘sishni ta’minlashga qaratilgan strategiyalar to‘plami tushuniladi. Bu modelda iqtisodiyotning asosiy maqsadi – resurslarni tejash, energiya manbalarini samarali ishlatish va chiqindilarni kamaytirishdir. Yashil iqtisodiyot nafaqat atrof-muhitni saqlashni, balki iqtisodiy o‘sishni ham davom ettirishni nazarda tutadi.

Yashil iqtisodiyotning tamoyillari

Yashil iqtisodiyot quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

Resurslarning samarali ishlatilishi: Energiya manbalaridan maksimal darajada foydalanish va tabiiy resurslarni tejash.

Barqaror rivojlanish: Iqtisodiy o‘sishning ekologik barqarorlikka to‘g‘ri kelishi, yangi texnologiyalar va energiya manbalarini kiritish.

Chiqindilarni kamaytirish: Ishlab chiqarish jarayonlarida chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash.

Ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlik: Ijtimoiy farovonlikni oshirish va ekologik noaniqliklarni bartaraf etish.

Yashil iqtisodiyot va uning iqtisodiy rivojlanishdagi roli

Yashil iqtisodiyotning asosiy maqsadi – iqtisodiy o‘rishni ekologik barqarorlikka asoslash. Ushbu modelda, iqtisodiyotning o‘rishi va rivojlanishi ekologik nuqtai nazardan zararli emas, aksincha, atrof-muhitni asrashga, resurslarni tejashga, yangi barqaror texnologiyalarni joriy etishga yo‘naltirilgan bo‘ladi. Yashil iqtisodiyotning iqtisodiy rivojlanishga ta‘siri ko‘p jihatdan quyidagicha bo‘lishi mumkin:

Yangi ish o‘rinlarini yaratish.

Energiya manbalarini diversifikatsiya qilish.

Innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish.

Barqaror va yashil investitsiyalarni jalb qilish.

2. Yashil iqtisodiyotni takomillashtirishning asosiy mexanizmlari

Yashil texnologiyalar va innovatsiyalar

Yashil texnologiyalar ekologik barqarorlikni saqlash va iqtisodiy samaradorlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Masalan, quyosh va shamol energetikasi, ekologik toza sanoat texnologiyalari, energiya samaradorligi va chiqindilarni qayta ishlash texnologiyalari yashil iqtisodiyotning ajralmas qismi hisoblanadi. Innovatsiyalar yangi, barqaror ishlab chiqarish jarayonlarini va energiya manbalarini yaratishda yordam beradi.

Ekologik soliq siyosati

Ekologik soliq siyosati yashil iqtisodiyotning asosiy mexanizmlaridan biridir. Soliq tarmog‘ida atrof-muhitga zararli faoliyatlarni rag‘batlantirishni kamaytirish va ekologik toza texnologiyalarni qo‘llab-quvvatlash uchun rag‘batlantirishlar kiritilishi mumkin. Ekologik soliq, masalan, karbon chiqindilarini kamaytirish uchun kiritilgan soliqlar orqali sanoat tarmoqlarini ekologik jihatdan yanada barqaror qilishga xizmat qiladi.

Davlat va xususiy sektor hamkorligi

Yashil iqtisodiyotning muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun davlat va xususiy sektor o‘rtasida samarali hamkorlik zarur. Davlat ekologik barqarorlikka yo‘naltirilgan siyosatlarni ishlab chiqishi, amalda tadbiq qilishi va xususiy sektorni rag‘batlantirishi kerak. Bunda davlatning roli qattiq me‘yorlarni belgilash, yashil texnologiyalarga sarmoya kiritish va barqaror iqtisodiyotni qo‘llab-quvvatlashdan iboratdir.

Barqaror investitsiyalar

Yashil iqtisodiyotning asosiy qismlaridan biri barqaror investitsiyalarni jalb qilishdir. Bu investitsiyalar, asosan, ekologik toza texnologiyalar, qayta tiklanadigan energiya manbalari va barqaror sanoat ishlab chiqarishiga yo‘naltirilgan bo‘ladi. Barqaror investitsiyalarni jalb qilish

uchun davlatlar va xalqaro tashkilotlar qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish mexanizmlarini ishlab chiqishi zarur.

Xalqaro hamkorlik

Yashil iqtisodiyotning samarali ishlashi uchun xalqaro hamkorlik juda muhim. Ko'plab ekologik muammolar xalqaro miqyosda mavjud va ularni bartaraf etish uchun mamlakatlar o'rtasida hamkorlik zarur. Xalqaro tashkilotlar va donorlar yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda moliyaviy yordam va texnologik transferlarni amalga oshirishga katta hissa qo'shishi mumkin.

3. Yashil iqtisodiyotning istiqbollari

Yashil iqtisodiyotning istiqbollari uning amalda qo'llanilishi bilan bevosita bog'liqdir. Ayni paytda ko'plab davlatlar va xalqaro tashkilotlar yashil iqtisodiyotga yo'naltirilgan strategiyalarni ishlab chiqmoqda. Biroq, bu jarayonlar barqaror rivojlanishning muhim bosqichlari sifatida qabul qilinmoqda va ko'plab mamlakatlar uchun bu yangi iqtisodiy modelni joriy etish murakkab bo'lishi mumkin. Yashil iqtisodiyotga o'tish uchun yangi siyosatlarni ishlab chiqish, investitsiyalarni jalb qilish va xalqaro hamkorlikni kuchaytirish zarur.

Xulosa

Yashil iqtisodiyot atrof-muhitni saqlash bilan birga iqtisodiy o'sishni ta'minlashga imkon beruvchi samarali modeldir. Yashil iqtisodiyotning nazariy asoslari ekologik barqarorlik, iqtisodiy samaradorlik va ijtimoiy farovonlikni birlashtiradi. Yashil iqtisodiyotni takomillashtirishning asosiy mexanizmlari texnologiyalar, ekologik soliq siyosati, davlat va xususiy sektor hamkorligi va barqaror investitsiyalarni jalb qilishni o'z ichiga oladi. Yashil iqtisodiyotning rivojlanishi global darajada hamkorlikni kuchaytirish va innovatsion yondashuvlarni qo'llashni talab qiladi.

REFERENCES

1. Холбутаева, Ш. А. (2016). Теоретико-методологический анализ консалтинга в современной экономической теории. *Молодой ученый*, (11), 1052-1054.
2. Abduvalieva, K. S. (2021). Strengthening the Role of Consulting Services in Reforming the Uzbekistan Economy is a Requirement. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 3(5), 106-109.
3. Amanovna, K. S., & Abduvaliyeva, K. S. (2021). Financial globalization as a factor of economic influence on the development of the global financial market. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(5), 422-428.
4. Холбутаева, Ш. А. (2021). ЎЗБЕКИСТОНДА КОНСАЛТИНГ ХИЗМАТЛАРНИ АМАЛГА ОШИРИШДА ИННОВАЦИОН ТИЗИМЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ

- ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИКНИ ОШИРИШ ОМИЛИ СИФАТИДА. *Scientific progress*, 2(1), 1612-1617.
5. Abduvalieva, K. S. (2021). Strengthening the Role of Consulting Services in Reforming the Uzbekistan Economy is a Requirement. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 3(5), 106-109.
6. Холбутаева, Ш. А. (2018). ПРОЦЕСС ИНТЕГРАЦИИ В МИРОВОЙ РЫНОК КОНСАЛТИНГОВЫХ УСЛУГ УЗБЕКИСТАНА. *Теория и практика современной науки*, (3 (33)), 324-329.
7. Холбутаева, Ш. А. (2018). РАЗВИТИЕ РЫНКА КОНСАЛТИНГОВЫХ УСЛУГ В УЗБЕКИСТАНЕ. *Мировая наука*, (5 (14)), 408-413.
8. Холбутаева, Ш. А. (2018). РОЛЬ КОНСАЛТИНГА В РАЗВИТИИ ИНФРАСТРУКТУРЫ СОВРЕМЕННОЙ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ. *Экономика и социум*, (5 (48)), 1263-1267.